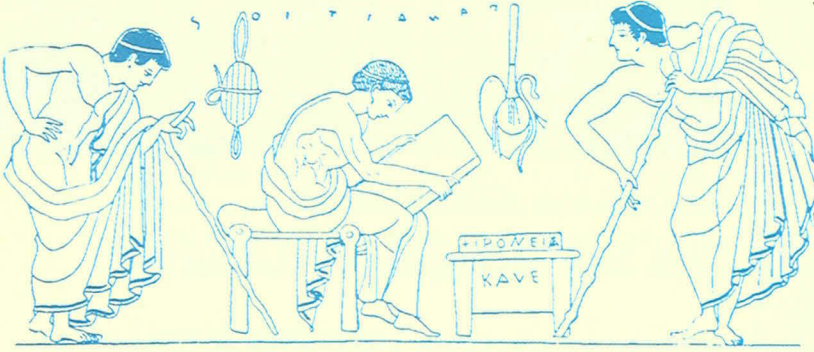

Gözlüğün Bulunuşu ve Gelişimi

Günümüzden tam 700 yıl önce görme bozukluğuna bir çare aradılar; gözlüğü buldular.. Gözlüğün bulunuşuyla gözleri bozuk olan insanlar büyük bir dertten kurtuldular. Önceleri, sayıları çok az olan gözlüklerden yalnızca prensler ve yazarlar yararlanabiliyordu. Gözlüğün bulunuşu tüm dünyada birçok şeyi değiştirdi.

Okuma Taşı

1250

Mısırlılar, Yunanlılar ve Romalılar gözlüğü tanımıyorlardı. Antik dönem yazarları, filozof ve düşünürleri yakını iyi göremiyorlarsa yazmak istedikleri şeyleri kölelerine yazdırıyorlardı. 13. yüzyılın ortalarına doğru, yani ortaçağda ilk kez gözlükle karşılaştık. O dönemin gözlükleri "okuma taşları"ydı. Bunlar bir yüzü bombeli öteki yüzü düz olan, iki yüzü büyük kristal bloklardı. Bunu sayfanın üstüne yerleştirdince, özellikle yaşlı kişilerin görmede zorlandıkları küçük harfler büyüyordu.

Düşünce'den Uygulamaya

1267

İngiliz fizikçi Roger Bacon, kitabı Opus Majus'ta ilk kez görme bozukluğunun cam ya da kristal maddeler yardımıyla düzeltilebileceğinden söz eder. Düzgün kesilmiş ve parlatılmış bu ilk merceklerin her iki yüzü de konveksti; başka bir deyişle, her iki tarafı da dışa doğru bombeliydi. Bu mercekler çok küçük harfleri bile büyütüyor, okunmasını sağlıyordu. Yakını iyi göremeyenler için bu mercekler çok yararlı oldu. Bazı tarihçilere göre optik konusunda Bacon'ın çok önemli çalışmaları var. Örneğin, her iki tarafı da konveks olan, tahta bir çerçeveye

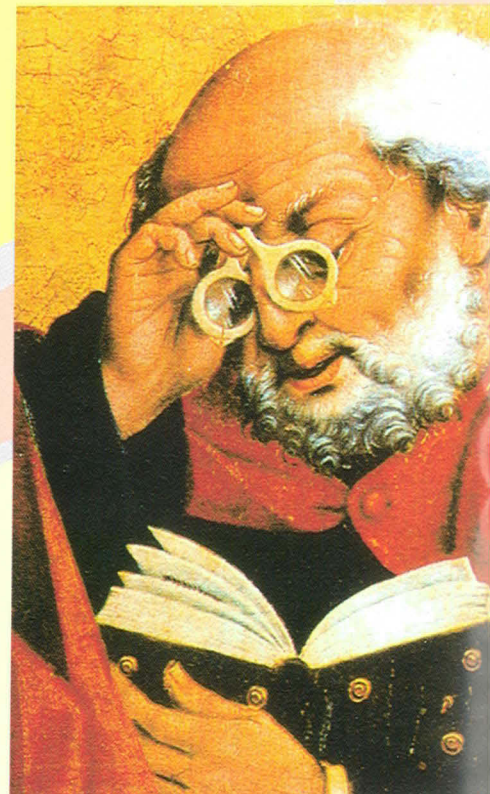
çevrelenmiş ve minik bir sapı bulunan ilk büyütecini de Bacon tarafından bulunduğu söyleniyor. Bu hafif ve kullanışlı araç kısa sürede ağır ve hantal okuma taşlarının yerini aldı.

İlk Uçuş

13. Yüzyıl Sonları

İki mercek bir çiviyle birbirine tutturulur. Bu saplı gözlükler ilk gözlük modelini oluşturur. Çerçeveleri tahta, demir ya da kurşundan yapılan ortaçağın ağır gözlükleri, bir elle tutulur ve burnun tam üstüne yerleştirilirdi. Büyüteciden en büyük farkı iki göze de okuma olanağı tanınmasıdır. Gözlüğün mercekleri cam, kuvars ya da zümrüt cinsi bir taştan yapılırdı. Ama kimse tam olarak ne zaman ve kim tarafından bulunduğunu bilmiyor. 13. yüzyılın sonlarında Venedik'te bazı manastırlarda kullanıldığı bulguları, bize gözlüğün doğduğu yerin İtalya'nın kuzeyi olduğunu düşündürüyor.

İstekli Okuyucular

1470

"Burun üstünde duran yuvarlak binokl"un tasarlanması

gözlük kullananlara büyük bir kolaylık sağladı. Bir köprü ile birleştirilen mercekler artık üst üste

binmiyordu; çünkü tek parçaydı. Tahta, boynuz ya da metalden

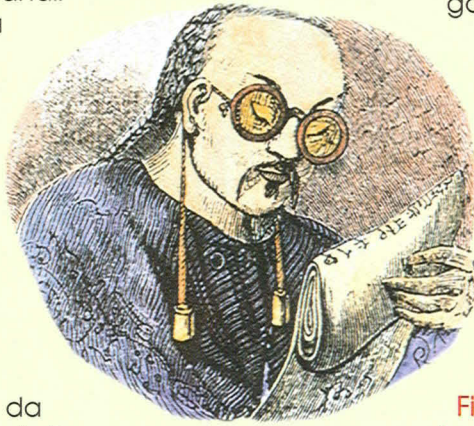
yapılma iki çerçeve içine

yerleştirilen camlar burun kemiğinin üstünden geçen, bükülebilir mandal gibi bir köprüyle birbirlerine tutturuluyordu. Bu sayede okuyucunun iki eli de artık serbestti. Ne yazık ki, bu kez de gözlük sürekli olarak burnu sıkıştırıyordu. Bu gözlüğü takanın soluk alması zorlaşırken, konuşmaya başlayınca da kanarya ötüşü gibi bir ses çıkarıyordu. 1470'lere doğru cam yapıcılığında büyük gelişmeler oldu. Bu gelişmeler, miyobu (uzağı görememek) yenmeye de olanak sağladı. Uzağı görmeyi kolaylaştıran bu tür merceklerin her iki yüzü de konkavdı yani, her iki yüzü de içbükeydi. Bundan böyle uzaktaki nesneleri görmede zorlanan miyoplar için de gözlük yapılmaya başlandı.

Kulaklara İplik

16. Yüzyıl

Bu az bulunan ve pahalı nesneler biraz kaba görünüşlüydü. Gözlük çoğu zaman yalnızca aydın keşişler ve yazarlarca kullanılırdı. Bir bakıma kültürlü ve entelektüel olmanın bir göstergesi sayılırdı. Bu yüzden birçok kültürsüz cahil soylu da cebinde gözlük taşırdı. Bu moda uyan soylular gözlük ustalarından olabildiğince büyük ve gösterişli gözlükler yapmalarını istiyorlardı. Sonuçta gözlükçüler burnun üstüne binen bu ağır mercek çiftinin yerine, kulakların etrafından geçirilen bir ipliğe, kurdelaya ya da deri kayışa bağlanmış gözlükleri geliştirdiler. Buğulu camı da bulan Çinliler kulakların arkasından geçen bir ipin uçlarına gözlüğü tutturmayı düşündüler.

Saplı Camlar

1746

Artık büyütecini tahtına iyice kurulmuştu gözlük. Ancak gözlüğün bir kötü yanı vardı.

Buruna baskı yapan gözlük takanların sesleri biraz komikleştiği ve biraz da

komik gözüktükleri için kızların gözlüklü

erkeklerden hoşlanmadığı düşünülmüştü. Bunun için de kızların yanında gözlükler saklanırdı. Nihayet 1746'da Parisli bir gözlükçü, Thomin bu soruna güzel bir çözüm getirdi. Böylece bu yersiz düşünce terk edildi. Bu gözlükler, şakakların üstündeki küçük sapları biraz baskı yapsa da yeterince dardı ve yüzün küçük bir bölümünü kaplıyordu. Sonunda kalın sesli ve iyi görebilen Don Juanlar da soluk alabiliyorlardı ama derilerinde gözlük saplarının izi kalıyordu.

Herkese İyi Görüşler

1950

Gözlük saplarını kulakların arkasına uzatmak ve sapların uçlarına kavis vermek için tam bir yüzyıl beklemek gerekti. Artık gözlüğün kafatasımızı sıkıştırması ve korkunç ağrılara neden olması bitmişti. 20. yüzyılda cam ve metal sanayiindeki gelişmeler, gözlüklerin ucuzlamasını ve gözlük kullanımının yaygınlaşmasını sağladı. 1900'lerin başında görme bozukluğu çekenlerin içinde sadece birkaç bin şanslı insan gözlük takma ayrıcalığına sahipken, bu gün milyonlarca insan gözlük kullanabiliyor.

Kontakt Lensler

Gözlük kullanımını pek rahat bulmayan insanlar, daha pratik bir şeyler aradılar. Sürekli kırılma tehlikesi ve insanın rahat hareket etmesini sınırlaması gibi nedenlerden bazı insanlar gözlüğe bir türlü alışamazlar. İlk lens 1887'de A.E.

Fick tarafından yapıldı. Ama, yaygın olarak kullanılmaya 1930'lardan sonra başlandı, 1970'lerde de bugünkü şekline kavuştu. Bu tarihten sonra, su emici plastik jelden esnek, yumuşak lensler yapıldı. Gözde sadece kornea bölgesini kaplayan bir mercek olan lenslerin yumuşakları kadar sert olanları da kullanılıyor.